

KOSOVA

EKONOMİK VE TİCARİ DEĞERLENDİRME RAPORU

Raporlama Dönemi: 2024 4. Çeyreği

Raporu Hazırlayan: Priştine Ticaret Müşavirliği

I- Temel Ekonomik Göstergeler

Kosova	2022	2023	2023/2022 % Değişim	2023 (1-12)	2024 (1-12)	2024/2023 % Değişim
GSYİH (Cari Fiyatlar -Milyar €)	8,89	9,65	8,5	6,97*	7,44*	6,7
GSYİH Büyüme (Sabit Fiyatlar -%)	4,28	3,34	-	3,90*	4,64*	-
Kişi Başına Düşen GSYİH (Cari Fiyatlar - €)	5.015	-	-	-	-	-
Tüketici Fiyat Enflasyonu (ort, %)	11,6	4,9	-	4,90	1,60	-
İşgücü (Milyon)	0,4	0,37*	-6,8	-	-	-
İşsizlik Oranı (%)	12,6	-	-	-	-	-
Cari İşlemler Dengesi (milyar €)	-0,91	-0,73	-19,7	-0,31	0,16**	-
İhracat (Milyar €)	0,92	0,86	-6,5	0,86	0,94	9,3
İthalat (Milyar €)	5,6	5,9	5,3	5,9	6,3	6,7

Kaynak: Kosova Merkez Bankası, Kosova İstatistik Ajansı

* Ocak – Eylül

** Ocak – Ekim

DEĞERLENDİRME

Kosova İstatistik Ajansı verilerine göre, Kosova ekonomisinde gayri safi yurt içi hasıla (GSYİH) 2023 yılında 9,65 milyar avro olarak gerçekleşirken, 2024 yılında 7,44 milyar avro seviyesine ulaşmıştır. GSYİH büyüme oranı ise 2023'te %3,90 iken, 2024 yılında %4,64'e yükselmiştir. Enflasyon oranı 2023'te %4,9 olarak kaydedilirken, 2024 yılında %1,6 olarak açıklanmıştır.

Kosova'nın ihracatı 2023 yılında 863,1 milyon Avro, ithalatı ise 5.9 milyar Avro olarak gerçekleşmiştir. 2024 yılında ise, ihracat bir önceki yıla göre % 9,3 artarak 941 milyon Avro olarak gerçekleşmiş iken, ithalat bir önceki yıla göre % 6,7 artarak 6.3 milyar Avroya ulaşmıştır.

Diğer ekonomik göstergelere bakıldığında, turizm gelirleri Kosova'nın önemli gelir kaynakları arasında yer almaktadır. Özellikle yurt dışında yaşayan Kosovalı vatandaşların tatil dönemlerini ülkede geçirmeleri Kosova ekonomisine büyük katkı sağlamaktadır. Kosova Merkez Bankası verilerine göre; 2023 yılında yurt dışında yaşayan Kosovalı vatandaşlar tarafından ülkeye toplamda 1.343 milyon Avro gönderilmiştir. 2023 yılı itibarıyla ülkeye en fazla para gönderen ülkeler 152,6 milyon Avro ile Almanya, 75,1 milyon Avro ile İsviçre ve 29,3 milyon Avro ile ABD'dir. 2024 yılı Ocak – Ekim döneminde ise ülkeye yurtdışından 1,01 milyar Avro gönderimi gerçekleşmiştir.

Kosova İstatistik Ajansı tarafından açıklanan konaklama istatistiklerine göre, 2023 yılında ülkeye yurtdışından gelen toplam ziyaretçi sayısı 357.717 ziyaretçiye ulaşmıştır. 2024 yılı Ocak – Kasım dönemi itibarıyla ise ülkeye yurtdışından gelen toplam ziyaretçi sayısı 383.587 olarak gerçekleşmiştir.

Ülkeye gelen doğrudan yabancı yatırımlara bakıldığında, son yıllarda artış eğilimi gösterdiği görülmektedir. Kosova Merkez Bankası verilerine göre; 2007 - 2024 yılı Kasım ayı sonu itibarıyla Kosova'ya kümülatif olarak 6.967 milyon Avro doğrudan yabancı yatırım yapılmıştır. Kosova'ya yapılan doğrudan yabancı yatırımlarda ilk 5 ülke sırasıyla, 1.440 milyon Avro ile Almanya, 1.221 milyon Avro ile İsviçre, 551 milyon Avro ile ABD, 534 milyon Avro

ile Arnavutluk ve 498 milyon Avro ile Türkiye'dir. Doğrudan yabancı yatırımlar, 2022 yılında 732 milyon Avro, 2023 yılında da 840 milyon Avro, 2024 yılı Ocak-Kasım döneminde ise doğrudan yabancı yatırımlar 806,9 milyon Avro olarak gerçekleşmiştir.

Bu yatırımlar sektörlere göre analiz edildiğinde, yapılan yatırımlarda gayrimenkul, finans ve enerji sektörleri ön plana çıkmaktadır. Gayrimenkul sektöründeki yatırımların, 2024'te 578.5 milyon Avroya (2022 yılında 529 Milyon Avro, 2023 yılında 517 milyon Avro) ulaştığı ve yatırımcılar için cazip bir alan olduğu gözlemlenmektedir. Verilere göre Gayrimenkul sektörü yıllar itibariyle gerçekleşen toplam doğrudan yabancı yatırımların 2022 yılında %72'sini, 2023 yılında %61,55'ini ve 2024 yılı Ocak – Kasım döneminde %71'ini oluşturduğu görülmektedir. Bu alanda yapılan yatırımların büyük oranda yurtdışında yaşayan Kosova diasporası tarafından yapılan gayrimenkul alımları olduğu değerlendirilmektedir.

2024 yılı Ocak – Kasım döneminde en çok yatırım yapılan diğer sektörler ise, 129,5 milyon Avro ile finans ve sigorta faaliyetleri (2022 yılında 51,9 milyon Avro; 2023 yılında 176,6 milyon Avro) ve 33,6 milyon Avro ile enerji (2022 yılında 29,5 milyon Avro; 2023 yılında 58,5 milyon Avro) olarak sıralanmaktadır.

2- Dış Ticaret

A- Dış Ticaretin Genel Görünümü

	Ülkenin İhracatı (€)	Türkiye'nin Ülkeden İthalatı (€)	Türkiye Pay (%)	Ülkenin İthalatı (€)	Türkiye'nin Ülkeye İhracatı (€)	Türkiye Pay (%)	Türkiye-Ülke Arası Toplam Dış Ticaret Hacmi (€)
2022	920.404.658	23.455.230	2,54	5.639.396.114	842.997.636	14,94	866.452.866
2023	863.142.107	20.236.544	2,34	5.915.599.101	877.135.449	14,82	897.371.993
2024	941.251.000	27.569.003	2,92	6.332.897.000	918.686.000	14,49	946.255.003

Kaynak: Kosova İstatistik Ajansı

B- Dış Ticaretin Aylık Görünümü

	2023 Yılı Ülkenin İhracatı (Bin €)	2024 Yılı Ülkenin İhracatı (Bin €)	2023 Yılı Türkiye'nin Ülkeden İthalatı (Bin €)	2024 Yılı Türkiye'nin Ülkeden İthalatı (Bin €)	2023 Yılı Ülkenin İthalatı (Bin €)	2024 Yılı Ülkenin İthalatı (Bin €)	2023 Yılı Türkiye'nin Ülkeye İhracatı (Bin €)	2024 Yılı Türkiye'nin Ülkeye İhracatı (Bin €)
Ocak	62.174	60.319	1.623	2.245	353.696	379.978	50.212	58.696
Şubat	73.170	70.317	2.118	1.914	390.687	467.758	57.394	67.251
Mart	81.775	80.538	1.753	2.716	508.580	520.280	72.701	96.963
Nisan	67.298	73.199	1.643	3.613	448.259	500.728	67.059	67.508
Mayıs	74.778	85.685	2.286	3.153	518.125	516.333	75.429	72.960
Haziran	68.572	73.363	948	1.379	467.379	498.758	67.782	56.926
Temmuz	67.319	85.912	1.271	1.701	512.054	581.789	59.520	78.033
Ağustos	67.341	83.524	1.581	1.358	523.153	582.002	67.980	88.137
Eylül	78.401	77.520	1.489	1.945	527.044	506.904	65.543	75.955
Ekim	80.446	87.326	2.092	2.227	526.972	580.292	65.610	85.231
Kasım	76.500	93.934	2.568	2.825	593.782	566.941	146.455	78.202
Aralık	65.368	69.614	864	2.493	545.868	631.134	81.450	92.824
Toplam	863.142	941.251	20.236	27.569	5.915.599	6.332.897	877.135	918.686

Kaynak: Kosova İstatistik Ajansı

C- Dış Ticaretin Ürün Bazlı Görünümü

Ülkenin Dünyadan İthalatında İlk 10 Ürün					
Tarife Pozisyonu (8 Basamaklı)	Tarife Pozisyonu Adı	2022 Yılı (€)	2023 Yılı (€)	2023 Yılı (€) (Ocak - Aralık)	2024 Yılı (€) (Ocak - Aralık)
2710.19.43	Petrol veya Bitümlü Minerallerin Gaz Yağları	602,432,916	508.263.195	508.263.195	500.725.997
8703.32.90	Motorlu Taşıt; Dizel/Yarı Dizel (1500cm 3 < Silindir Hacmi =<2500 cm ³)	145,400,704	205.863.868	205.863.868	260.581.536
7214.20.00	Köşeli Çubuklar (Çentik, Yiv, Oluk vb Şekil Bozuklukları Olan)	156,776,765	145.325.926	145.325.926	162.385.781
2716.00.00	Elektrik enerjisi	218,190,894	115.822.919	115.822.919	142.412.473
2402.20.90	Tütün İçeren Sigaralar	100,830,722	111.209.815	111.209.815	131.571.803
3004.90.00	Tedavide/Korunmada Kullanılmak Üzere Hazırlanan Diğer İlaçlar	66,811,834	73.340.235	73.340.235	100.033.860
2202.10.00	Sular (Tatlandırıcı, Lezzetlendirilmiş) Alkolsüz Diğer İçecekler (Meyve Suyu Hariç)	72,075,070	79.179.375	79.179.375	76.844.946
2523.29.00	Portland çimentosu (beyaz, yapay olarak renklendirilmiş olsun veya olmasın)	52,999,304	67.941.276	67.941.276	74.261.275
8703.50.00	Diğer Taşıtlar	14.655.021	47.767.999	47.767.999	65.616.719
8703.33.90	Diğer Binek Otomobiller	47,342,040	52.477.785	52.477.785	64.496.024

Ülkenin Dünyaya İhracatında İlk 10 Ürün					
Tarife Pozisyonu (8 Basamaklı)	Tarife Pozisyonu Adı	2022 Yılı (€)	2023 Yılı (€)	2023 Yılı (€) (Ocak - Aralık)	2024 Yılı (€) (Ocak - Aralık)
2716.00.00	Elektrik enerjisi	45.103.930	20.061.253	20.061.253	59.631.698
3925.20.00	Plastikten kapılar, pencereler ve çerçeveleri ve kapı eşikleri	18.933.255	48.803.326	48.803.326	46.040.870
2202.10.00	Sular (Tatlandırıcı, Lezzetlendirilmiş) Alkolsüz Diğer İçecekler (Meyve Suyu Hariç)	38.900.605	27.776.643	27.776.643	39.772.143
7204.49.90	Dökme Demirin, Demirin veya Çeliğin Döküntü ve Hurdaları	15.363.778	29.306.390	29.306.390	28.473.029
7610.10.00	Aluminyum Kapılar, Pencereler	63.231.091	12.129.856	12.129.856	24.347.064
7308.90.98	Diğer Demir veya Çelikten İnşaat ve İnşaat Aksamları	97.776.631	16.187.392	16.187.392	22.077.434
9403.60.90	Diğer Ahşap Mobilyalar	13.808.796	17.831.426	17.831.426	21.199.370
9404.29.90	Diğer Şilteler, Yorganlar, Diz ve Ayak Örtüleri, Yastıklar	12.510.516	75.576.948	75.576.948	19.043.234

7306.90.00	Demir veya Çelikten Diğer İnce ve Kalın Borular ve İçi Boş Profiller	20.402.353	19.000.580	19.000.580	15.262.879
3921.11.00	Stiren Polimerlerden olan Plastiklerden Diğer Plakalar, Lehvalar, Yapraklar, Filmler, Folyolar ve Şeritler	25.163.834	17.190.747	17.190.747	15.182.525

Kaynak: Kosova İstatistik Ajansı

3- İkili Ticaret

A- İkili Ticaretin Ürün Bazlı Görünümü

Türkiye'nin Ülkeye İhracatında İlk 10 Ürün					
Tarife Pozisyonu (8 Basamaklı)	Tarife Pozisyonu Adı	2022 Yılı (€)	2023 Yılı (€)	2023 Yılı (€) (Ocak - Aralık)	2024 Yılı (€) (Ocak - Aralık)
7214.20.00	Demir veya Alaşimsız Çelikten Çubuklar	20.960.869	14.423.277	14.423.277	52.042.090
2710.19.43	Petrol veya Bitümlü Minerallerin Gaz Yağları	86.354.794	39.452.127	39.452.127	32.050.097
2402.20.90	Tütünlerden Mamul Sigaralar	19.787.865	24.542.492	24.542.492	23.629.579
4410.11.30	Yüzeyi Melamin Emdirilmiş Kağıtla Kaplanmış Olan Yonga Levhalar	13.941.085	16.499.569	16.499.569	18.478.892
7208.39.00	Kalınlıkları 3 mm'den az Olan Demir veya Alaşimsız Çelikten Yassı Hadde Ürünleri	10.708.411	5.382.722	5.382.722	15.481.650
7208.27.00	Kalınlıkları 3 mm'den Az Olan Demir veya Alaşimsız Çelikten Yassı Hadde Ürünler	15.781.677	11.009.603	11.009.603	15.064.019
2523.29.00	Diğer Çimentolar	6.762.214	6.866.454	6.866.454	14.108.392
7113.19.00	Gümüş dışındaki değerli metallere mücevher eşyaları ve parçaları, kaplanmış veya değerli metalle kaplanmış olsun veya olmasın (100 yıldan eski olmayan eşyalar hariç) eski	4.735.840	4.747.660	4.747.660	12.641.104
3004.90.00	Diğer ilaçlar	5.495.147	8.310.104	8.310.104	11.469.882
6907.21.00	Seramik döşemeler ve kaldırım taşları, şömine veya duvar karoları, ağırlıkça su emme katsayısı ≤ % 0,5 (refrakter, mozaik küpler ve bitirme seramikleri hariç)	5.190.552	2.517.811	2.517.811	9.230.880

Türkiye'nin Ülkeden İthalatında İlk 10 Ürün					
Tarife Pozisyonu (8 Basamaklı)	Tarife Pozisyonu Adı	2022 Yılı (€)	2023 Yılı (€)	2023 Yılı (€) (Ocak - Aralık)	2024 Yılı (€) (Ocak - Aralık)
7404.00.99	Bakır Döküntü ve Hurdalar	5.134.606	3.630.603	3.587.089	3.355.023
7602.00.90	Alüminyum Döküntü ve Hurdalar	7.705.196	4.943.990	4.924.492	2.599.875
5407.52.00	Boyanmış Mensucat	-	-	-	2.330.246
4707.10.00	Geri Kazanım Amaçlı Kağıt veya Karton Döküntü ve Hurdalar	102.442	1.348.199	1.348.199	2.268.903
5906.99.90	Diğer Kauçuklu Mensucat; 59.02 Pozisyonundakiler Hariç	2.970.616	2.573.883	2.573.883	2.260.844
4101.20.30	Yaş Ağırlığı 15 kg.ı Geçmeyen Ham Postlar ve Deriler	1.413.846	830.008	830.008	1.940.655
6001.10.00	Uzun Tüylü Mensucat	76.621	62.219	62.219	1.412.041
8457.10.90	Metal işleme merkezleri	0	0	0	1.003.724
8441.80.00	Diğer Kağıt ve Karton İşlenmesine Mahsus Makinalar	0	0	0	570.000
8460.23.00	Diğer Silindirik Taşlama Makineleri	0	0	0	551.554

Kaynak: Kosova İstatistik Ajansı

*Sıralamada 2024 Ocak – Aralık verileri baz alınmıştır.

** Avrupa Ülkeleri için GTIP 8'li bazda sınıflama kullanılacaktır.

DEĞERLENDİRME

Kosova İstatistik Ajansı tarafından yayınlanan dış ticareti verilerine göre, Kosova'nın toplam ithalatı 2023 yılında 5,9 milyar Avro iken, 2024 yılında bir önceki yıla kıyasla % 6,7 artarak 6,3 milyar Avro olarak gerçekleşmiştir. Kosova'nın ithalatında ülkeler bazında, 2024 yılında 918 milyon Avro ile Türkiye geçtiğimiz yıl olduğu gibi 1. sırada yer almıştır. Kosova'nın en çok ithalat yaptığı diğer ülkeler sırasıyla; 903 milyon Avro ile Almanya ve 759 milyon Avro ile Çin olmuştur. 2024 yılında en çok ithalatı yapılan ürünler, *petrol veya bitümlü minerallerin gaz yağları, motorlu araçlar ve diğer motorlu taşıtlar, demir veya alaşimsız çelikten çubuklar, elektrik enerjisi, tütün içeren sigaralar ile terapötik veya profilaktik amaçlı ilaçlar* olarak sıralanmıştır.

Kosova'nın ihracat rakamlarına bakıldığında, 2023 yılında 863 milyon Avro olan toplam ihracat bir önceki yıla kıyasla % 9,3 artarak 2024 yılında 941 milyon Avro olarak gerçekleşmiştir. Kosova'nın en çok ihracat yaptığı ülkeler sırasıyla: 170 milyon Avro ile Arnavutluk, 144 milyon Avro ile Kuzey Makedonya, 100 milyon Avro ile Almanya, 86 milyon Avro ile İsviçre ve 53 milyon Avro ile Sırbistan olmuştur. Kosova'nın en çok ihracat yaptığı ülkeler arasında Türkiye 9. sırada yer almaktadır. 2024 yılında ürün bazında en çok ihracatı yapılan ürünler *elektrik enerjisi, plastikten kapı, pencere ve çerçeveler, tatlandırıcı veya aroma içeren mineralli ve gazlı içme suları ile demir veya çelikten hurda ve atıklar* olarak sıralanmıştır.